

Dan Turèll. Digterens tid, værk og skæbne kortlægges i en fremragende portrætfilm, som giver os mod på at genopdage bøgerne, han skrev.

Karma Cowboy

Af **BO GREEN JENSEN**

Onkel Danny - portræt af en karma cowboy. Instr. og manus: Lars Movin og Steen Møller Rasmussen. Klip: Niels Plenge. 70 min. Danmark 2002. Grand, Øst for Paradis/Århus og Café-Biografen i Odense.

DET er allerede ni år siden, at Dan Turèll døde, kun 47 år gammel og selvsagt alt for tidligt, skønt værklisten nåede små 100 titler. Han er stadig savnet og i høj grad også husket, men måske mere som medieikonet Dan Turèll end som digteren af samme navn. Meget er jo fortid. For de fleste som kommer til bøgerne nu, vil 60'ernes og 70'ernes litterære rum være løse rygter, noget man har læst sig til eller fået et (skævt) indtryk af i tilbage-skuende tv-programmer. Der er ingen tvivl om, at historien bør fortælles nu.

Det gør Lars Movin og Steen Møller Rasmussen med takt og nænsom indlevelse i den kærlige portrætfilm *Onkel Danny*, som bogstavelig talt dækker emnet fra vugge til grav. Filmen er inddelt i tre hovedafsnit, der naturligt følger faserne i tiden og forfatterskabet. »Manjana 1966-73« beskriver forfatterens opvækst og formative år som undergrundsdigter. Hjertet ligger i København, men vi kommer fra Vangede i regnvejrt til skoven ved Hørbylunde, hvor smukke natbilleder ledsager digterens stemme, der læser fra *sekvens af Manjana* (1973).

Karaktervidner føres stadig i filmen: våbenfællen Peter Laugesen, samboen Jacob Ludvigsen, Kristen Bjørnkjær, Erik Liljenberg, venen og formidleren Asger Schnack, multikunstneren Henrik Have (der lagde sig til at sove under sin

helts skrivebord og måtte have den samme *hitech*-skrive-maskine fra IBM) og Suzanne Brøgger, der indsigtfuldt isolerer *Manjana* og begyndelsen af 70'erne som det øjeblik, hvor Dan bevæger sig fra de første teksters »Op i røven« til en stille accept af det nære. Han begynder at sige ja til livet. De mødes i New York, som hun udforsker, mens han bliver på sit værelse i Chelsea Hotel. Han mener, at han skal tidligt herfra, så hver dag må bruges på skriften.

□

FORFATTERSKABETS store tid følger i »Onkel Danny 1974-79«. Manden fra *Manjana* forvandler sig til tegnerefiguren Onkel Danny, et opsigtsvækkende mediegestalt, som er lige dele Lou Reed med sortlakerede negle, verdslig zen-munk med nøgen isse og professor Tribini med brede, blomstrede slips. Denne medieli'r fik folk til at komme, og *entertaineren* blev fra nu af fast sludregæst i tv, hvor han beredvilligt diverterede med anekdoter og elektriske oplæsninger, der profilerede rytmen i teksterne. De bedste af hans digte skal høres. Det er først i kraft af stemmen, at skriften falder på plads.

Movin og Rasmussen doserer de gamle klip økonomisk. Filmen føles levende, skønt den er monteret af lagrede skærbilleder, grånenede snakkehoveder i nye interviews og smagfulde locatinoptagelser fra centrale steder i digterens liv. Der er en fortrolighed over filmen og også en grad af henvendthed, som bryder det pædagogiske præg. Her er ingen fortæller, ingen spørgsmål og pauser i samtalerne. Helheden balancerer køligt og eksemplarisk. Et særlig fint træk er at føre moderen In-

ge som det første vidne og hustruen Chili Turèll som det sidste. De siger ting, som går tættere på og stikker lidt dybere.

Forfatteren konstruerede sin publikumsvenlige fremtoning meget bevidst. Endvidere var han et blufærdigt menneske, som bedre kunne træde frem, når han var forklædt til genkendelighed i sin digteruniform. Han betragtede forvandlingen som et arbejdsvilkår. Samtidig har det muligvis pint ham, at bøgerne ikke bar livet alene. Onkel Danny kommer til verden sammen med de store værker fra gennembrudstiden: overflødhedshornet *Karma Cowboy* (1974) og hjemstavns-skildringen *Vangede Billeder* (1975), som Gyldendal i første omgang sendte ham hjem at skrive om. Dan gjorde som han fik besked på, men siden blev Jarl Borgen hans forlægger.

Lars Bukdahl kalder *Karma Cowboy* et hængsel, der forbinder den tidlige avantgardisme med bredden og det anekdotiske spor i den senere produktion. Håndtegneren Peder Bundgaard regner 1975 for et overgangså. Klaus Lynggaard beskriver, hvordan man tog Onkel Dan-nys *Mediemontager* til sig, hvis man var digterfrø og rockfan i 70'erne. Kenn André Stilling erindrer, hvordan digteren fik sin egen café, og pianisten Jan Kaspersen husker arbejdet med Sølvstjerne-erne. Mon ikke bandets koncertudgave af »For meget, mand« (1979) gjorde mere for forfatterens udbredelse end de trykte digte til-sammen?

□

»HVIS den standser, har den aldrig været der,« sagde Dan Turèll til Peter Laugesen om sin automatiske praksis og den ustandselige skrift fra de

Karma Cowboy: Steen Møller Rasmussens klassiske Turèll-foto går igen mange steder, som et vandmærke eller et fingeraftryk, i Movin og Rasmussens fine portrætfilm.

første år, som kulminerer og får krop i *Manjana*. Efter den hektiske gøgleraktivitet i 70'erne følte Dan Turèll dog trang til at standse og skifte spor. Han ville hellere sidde hjemme på Alhambravej og skrive, have et liv der hang sammen og turnere solo af og til. Ud af disse år kommer kriminalromanerne, en slipstrøm af essays og causerier, samt en fin række håndskrevne digtsamlinger, der prøver at zoomer ind på det enkle.

Forfatterskabets sidste fase er skildret i »Den navnløse 1980-93«. Krimieksperten og billardmakkeren Bjarne Nielsen forankrer *Mord*-serien genremæssigt, og Jens Christiansen fra Borgens For-

lag taler om at være Dans redaktør. De ti romaner og to bind noveller om den navnløse journalistdetektiv fra Vesterbro bliver ofte betragtet som mindre vigtige end *Manjana*, *Vangede Billeder* og dét der kom før. I filmen får serien den vægt den fortjener.

Endelig er vi tilbage ved tv-butikken i *Vangede*. Dan bliver sidst set som en mager skygge, der går nattur i Distriktet på Vesterbro, betragter det hele, undrer sig, væmmes, nikker og frydes. Han kaster et koldt blik på livet og døden, men nyder samtidig at færdes i et kvarter, som kender ham. Trods melankolien i det sene spor er filmen også en fortælling

om en hjemkomst. Chili Turèll peger på, at besyngelsen af hverdagen var en besværgelse. I perioder ville han det nære, men han kunne ikke rumme det hele tiden. Man tror hende, som man tror hele filmen, der aldrig gør sig til eller påstår at formulere en sandhed.

Det er Dan Turèll i strejllys, 70 minutter, mange vemodige glimt tilbage og lige så mange tidløse tekster, der er her endnu. Dan Turèll er ikke gået i glemmebogen og vil heller ikke gøre det. Tværtimod er vi klar til at genopdage værket, uden at lade os distrahere af tiden. Med *Movins* og Rasmussens fine film er denne proces så småt ved at begynde.